

Schönberger Armand (1885-1974)

Út és házak, 1929

Olaj, karton, 99x70 cm
Jelezve jobbra lent:
Schönberger A. 1929

Kikiáltási ár: 8 500 000 Ft
34 000 EUR

Kiállítva:

- Schönberger Armand
gyűjteményes kiállítása,
Tamás Galéria, Budapest, 1930.

Schönberger Armand: *Házak*, 1930 körül

1901-től a Képzőművészeti Főiskola esti aktrajzolásain, 1903-tól Anton Azbe müncheni szabadiskolájában, majd az Akadémián folytat művészeti tanulmányokat. 1909-ben Párizsba utazik, mely élmény meghatározó későbbi művészetére. 1910-től szerepel kiállításokon, kezdetben szobrászként. 1917-ben festményekkel a „Fiatalok” második csoportkiállításán vesz részt a Nemzeti Szalonban. 1923-ban a Belvedereben, 1930-ban a Tamás Galériában rendezik meg gyűjteményes kiállításait. 1927-től rendszeresen szerepel a KUT tárlatain. Az évtizedfordulón több sikeres külföldi egyéni (Nagyvárad, Pozsony, Stockholm) és csoportkiállítás (Nürnberg) vesz részt. Érett festői korszaka a húszas-harmincas évekre esik, ekkor festi főműveit; nagyváros-képeit, csendéleteit és figurális kompozícióit.

A nagyváros, mint éltető közeg

1906 és 1912 között, mint oly sok pályatárs, Schönberger is Nagybányán tölti a nyarakat, ám az ő festészetét szinte teljesen érintetlenül hagyja a természeti élménye. Ha festett is hagyományos tájképeket, azokból nem maradt ránk egy sem - „... *később felszabdalta jeléül annak, hogy ideiglenes megnyugvást sem jelentettek részére*” (Baki [Szij] i.m. 19. oldal) -, későbbi munkásságán a tájélmény azonban bizonyosan nem hagyott nyomot. Izzig- vérig urbánus festő ő, akinek igazi terrénuma a nagyváros, a két világháború között metropolisszá növekvő Budapest, melyet hol hűvös kívülállással szemlél, hol félelmetes, szorongást keltő gigászként látat, hol beleereszkedik és szenvedélyes eggyé olvadással éli meg. Még interieur és figurális képeinek háttérében is gyakorta megjelenik a nagyváros, illetve annak elemei, mintegy jelezve életének, munkásságának éltető közegét.

A húszas évek elejének rövid ideig tartó intermezzóját - az árkádia- képek atmoszféráját sugalló zenélő alakokkal és heroikus portrékkal - hamarosan a valóságos nagyváros élmény váltja fel, mely eleinte a kívülről, nagy rálátásból szemlélt vészjósló külváros-képek, kikötők, hidak világát jelenti. Az évtized közepétől egy újfajta, mámorító élmény keríti hatalmába, amely távolságtartása feladására kényszeríti; a kávéházak, mulatók, kabarék zsúfolt, zajos, mozgalmas világa, Budapest felpezsdült éjszakai élete. A zenélőkről lepattan az árkádia- képek idillikus, hermetikus burka, s a zenészek szinte egybeolvadnak a hullámzó tömeggel. Szűk kivágatú, tömött, klausztofóbiás képek ezek, melyek teréből a festő szinte kiszippantja a levegőt, az emberek és tárgyak egymásra tolulnak, egymásba diffundálnak.

Vissza a rendhez

E megmártózást, a lüktető nagyvárossal való szimbiózist a húszas-harmincas évek fordulóján egyfajta eltávolodás követi, mely azonban már nem a lidérces kőrengeteg, leomlani készülő házak bábeli víziója. Az évtizedforduló szemléletváltásának jelei érezhetőek az ekkor készült nagyvárosi vedutákon, melyek ugyan továbbra is sűrűn beépítettek, s klausztofób hatást keltenek, de már nem borulnak egymásra, nem törnek szilánkokra, s nem metszenek bele egymásba, hanem fesszeire összerántódva szilárd struktúrában rendeződnek el. A festő újfent kívülről szemléli a látványt, de immáron félelmek, szorongás nélkül.

Az *Út és házak* madárperspektívából – feltehetően a II. kerületi Horváth utcai műterme ablakából – láttatott városlátkép, előtérben csupasz fák övezte úttal, háttérben sűrűn egymás mellé épült házakkal és híddal, mely a *Házak* és főleg a *Házak a dombon* című képekkel mutat közeli rokonságot. Mindhárom kép szerepelt a Tamás Galéria főműveket felvonultató, 1930-as gyűjteményes kiállításán. Az *Út és házak* távolabbi nézőpontot alkalmaz, mint kicsit eltérő szögből és közelebből ábrázolt párja, s ezáltal szellősebb, levegősebb annál. Emberalak egyikén sem szerepel, azok funkcióját a különböző méretű, formájú ablakok veszik át, oldva általuk a geometrikus formák szigorát. A rendhez, nyugalomhoz, biztonságához való visszatérés vágya hatja át e képeket, éppúgy, ahogy korszak különböző formákban jelentkező klasszicizáló tendenciáit. Az eddig lappangónak vélt festmény egy újabb előkerült főművel gyarapította a festő legjobb korszakát.

Dr András Edit

